

XI

TÈCNIQUES D'EXPRESSION GRÀFIQUES

2n de Batxillerat d'Arts

Departament de Dibuix
2016-17

INDEX

0	Índex.....	2
1	Objectius.....	3
2	Continguts	4
3	Desenvolupament dels continguts i activitats.....	4
4	Esquema de la temporalitat de les unitats didàctiques.....	10
5	Metodologia.....	12
6	Criteris d'avaluació.....	13
7	Criteris de qualificació.....	14
8	Activitats de recuperació.....	15
9	activitats complementàries i extraescolars.....	15

1. OBJECTIUS

El desenvolupament d'aquesta matèria contribuirà que les alumnes i els alumnes adquireixen les següents capacitats:

- Conèixer els materials i les tècniques d'expressió gràfico-plàstiques, analitzant els seus fonaments i el comportament dels materials en els seus respectius suports.
- Conèixer i diferenciar els recursos expressius i comunicatius que proporcionen les diverses tècniques.
- Identificar unes tècniques determinades, relacionant-les amb uns estils situats en un moment o en una cultura determinada.
- Manejar els materials oportuns en el procés d'elaboració d'una obra, experimentant distintes possibilitats i combinacions.
- Desenvolupar la capacitat creativa i d'expressió formal i plàstica, seleccionant els procediments més adequats a la seua representació.
- Analitzar una obra, observant característiques i diferències inferides de les tècniques i modes d'expressió emprats.
- Interessar-se pels nous mitjos d'expressió i els valors plàstics en les tecnologies, gaudint amb la seua utilització i valorant les seues possibilitats amb vista al futur.
- Valorar el procés creatiu com un mig d'expressió personal i social, actuant d'acord amb les possibilitats d'interrelació que aporta el treball en equip.
- Sensibilitzar-se davant del fet estètic de la cultura, apreciand i respectant el valor de les tècniques tradicionals i el sentit de les noves tècniques en les diferents tendències i manifestacions artístiques.
- Analitzar les possibilitats descriptives del color en el camp de la representació bidimensional.

2. CONTINGUTS

Els nuclis de continguts que es desenrotllen en la programació són:

Fonaments del llenguatge visual gràfico-plàstic. Recursos i aplicacions. En aquest nucli es consideren els factors que determinen l'existència del llenguatge visual i, posteriorment, la seua articulació en el pla o camp visual.

Modes d'expressió i processos de realització en el llenguatge visual gràfico-plàstic. Es consideren en Aquest nucli: l'aplicació de les diferents tècniques d'expressió amb els seus recursos, procediments i suports, així com les característiques i funció de les mateixes; els utensilis i els suports del dibuix, els pigments i aglutinants de la pintura; els materials i les tècniques propis de l'obra gràfica, així com les noves tècniques i materials aparegudes en el segle XX i la seua utilització.

Incidència de les tècniques en el procés artístic-cultural. Aquest nucli tracta de l'evolució de les tècniques d'expressió gràfico-plàstic al llarg de la història, des dels rudiments primitius fins a les tècniques actuals més sofisticades; des del sentit utilitari i ritual de l'art fins als conceptes i les relacions d'art i funció i art comunicació.

3. DESENROTLLAMENT DE CONTINGUTS I ACTIVITATS

TEMA NÚM. 0

PRESENTACIÓ DEL CURS

DESENROTLLAMENT

- Estructura del curs.
- Objectius generals.
- Avaluació.
- Metodologia i normativa.
- Identificació de treballs.

TEMA NÚM. 1

FORMA

DESENROTLLAMENT

La forma com a element del llenguatge visual gràfico-plàstic.

ACTIVITATS

Estudi de la forma dels elements d'una composició.

TEMA NÚM. 2

TINTA AMB PLOMA I PINZELL

DESENROTLLAMENT

- Suports, materials i tècniques.
- Evolució històrica.
- Utilització de la tècnica de ploma i pinzell.

ACTIVITATS

- Estudi de materials, suports, tècniques i evolució històrica de la tècnica de tinta amb ploma i pinzell.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art determinada pel professor, amb tècnica de tinta amb ploma i/o pinzell.
- Dibuix analític de plantes, de paisatges, preses del natural, amb tècnica de tinta amb ploma i/o pinzell.

TEMA NÚM. 3

COLOR

DESENROTLLAMENT

El color com a element visual del llenguatge gràfico-plàstic.

ACTIVITATS

- Estudi de la teoria del color.

TEMA NÚM. 4

RETOLADORS

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.

Evolució històrica.

Utilització de la tècnica de retoladors.

ACTIVITATS

- Estudi de materials, suports, tècniques i evolució històrica.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art amb tècnica de retoladors, donant-li un caràcter predominantment lineal i de gran contrast cromàtic.
- Interpretar decorativament un motiu vegetal donat en una fotografia proporcionada pel professor, amb tècnica de retoladors.

TEMA NÚM. 5

LLAPIS DE COLORS

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.

Evolució històrica.

Utilització de la tècnica dels llapis de colors.

ACTIVITATS

- Estudi de suports, materials, tècniques i evolució històrica de la tècnica dels llapis de colors.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art proporcionada pel professor, per mitjà de formes geomètriques, amb tècnica de llapis de color.
- Recreació - interpretació d'un paisatge fotogràfic amb una gamma de colors freds.

TEMA NÚM. 6

PASTELS

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.

Evolució històrica.

Utilització de la tècnica dels pastels.

ACTIVITATS

- Estudi dels materials, suports, tècniques i evolució històrica de la tècnica dels pastels.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art de flors (Georgia O'keeffe) o elements de la natura proporcionada pel professor amb tècnica de pastels.
- Realització d'un autoretrat o composició abstracta, amb tècnica de pastels.

TEMA NÚM. 7

TEXTURA

DESENROTLLAMENT

La textura com a element del llenguatge visual gràfico-plàstic.

ACTIVITATS

- Estudi de la textura com a element visual i tàctil (en totes les tècniques).

TEMA NÚM. 8

COLLAGE

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.
Evolució històrica.
Utilització de la tècnica del *collage*.

ACTIVITATS

- Estudi de suports, materials, tècniques i evolució de la tècnica del collage.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art cubistes determinada per l'alumne amb tècnica mixta: collage i qualsevol altra tècnica.

TEMA NÚM. 9

COMPOSICIÓ

DESENROTLLAMENT

La composició com a element del llenguatge visual gràfico-plàstic.

ACTIVITATS

- Estudi de l'estructura compositiva de les obres gràfico-plàstiques.

TEMA NÚM. 10

PINTURA ENCÀUSTICA. CERES.

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.
Evolució històrica.

ACTIVITATS

- Estudi dels suports, materials, tècniques i evolució històrica de la tècnica en encàustica.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art de Kilmnt determinada per l'alumne.
- composició abstracta amb totes les tècniques propies de les ceres.

TEMA NÚM. 11

OLI

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.
Evolució històrica.
Utilització del gouache.

ACTIVITATS

- Estudi de suports, materials, tècniques i evolució històrica de la tècnica del gouache.
- Recreació - interpretació d'una fotocòpia en blanc i negre d'una obra pictòrica proporcionada pel professor, traduint els seus tons acromàtics en els colors que considere l'alumne adequats, amb tècnica del gouache.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art determinada per l'alumne amb tècnica del gouache.

TEMA NÚM. 12

AQUAREL·LA

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.
Evolució històrica.
Utilització de la tècnica de l'aquarel·la.

ACTIVITATS

- Estudi de suports, materials, tècniques i evolució de la tècnica de l'aquarel·la.
- Recreació - interpretació d'una obra d'art amb tècnica mixta: aquarel·la i tinta.
- Realització d'una composició, amb tècnica d'aquarel·la.

TEMA NÚM. 13

ACRÍLICS

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.
Evolució històrica.
Utilització de la tècnica dels acrílics.

ACTIVITATS

- Estudi de suports, materials, tècniques i evolució de la tècnica dels acrílics.
- Interpretació -expressionisme abstracte, amb tècnica d'acrílics i mixta.

TEMA NÚM. 14

IMPRESSIÓ. LINOLEUM.

DESENROTLLAMENT

Suports, materials i tècniques.
Evolució històrica.

ACTIVITATS

- Estudi de suports, materials, tècniques i evolució històrica de la tècnica del linoleum.
- Estudi dels nous modes d'expressió en l'àmbit de les arts plàstiques.
- Realització d'una composició cubista, amb tècnica del linoleum (mínim 7 estampes).

TEMA NÚM. 15

TÈCNIQUES MIXTES

DESENROTLLAMENT

Estudi de les possibilitats de les tècniques mixtes com a llenguatge gràfico-plàstic.

ACTIVITATS

- Estudi de les distintes tècniques mixtes.
- Experimentació per part de l'alumne de distintes tècniques mixtes, a la seua elecció, en les que desenvolupe la seua personalitat creadora.

TEMA NÚM. 16

Interpretació d'obres d'art a través de la història, en DIN A4, tipo examens de la PAU. Es faran 5 probes mínim sense ajuda de la professora, i 5 amb ajuda.

DESENROTLLAMENT

Estudi de les possibilitats de totes les tècniques com a llenguatge gràfico-plàstic estudiat durant tot el curs.

ACTIVITATS

- Estudi de les distintes tècniques mixtes.
- Experimentació per part de l'alumne de distintes tècniques mixtes, en les que desenvolupe la seua personalitat creadora i siga puntuat exactament com en la PAU.

4. ESQUEMA DE LA TEMPORALITAT DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES

núm	CONTINGUTS I ACTIVITATS	Hores	Data
0	Presentació del curs	1	12-1-2016
1	Forma	1	
13	1. Estudi de les distintes formes plàstiques		
2	Tinta amb ploma i pinzell	12	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
	3. Utilització de la tinta amb ploma i pinzell		
3	Color	6	
	1. Teoria del color		
4	Retoladors	6	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
	3. Utilització dels retoladors		
5	Llapis de colors	6	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
	3. Utilització dels llapis de colors		
6	Pastels	12	
	1. Pastels blans. Suports, materials i tècniques		
	2. Utilització dels pastels blans		
	3. Pastels a l'oli. Suports, materials i tècniques		
	4. Utilització dels pastels a l'oli		
	5. Evolució històrica		24-11-2016
1 ^a	AVALUACIÓ	44	
7	Textura	1	28-11-2016
	1. La textura en les obres plàstiques		
8	Collage	4	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
	3. Utilització del <i>collage</i>		
9	Composició	1	
	1. Distintes estructures compostives		
10	Pintura encàustica. Ceres	10	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
11	Pintura a l'oli	2	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
12	Gouache	6	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
	3. Utilització del gouache		
13	Aquarel·la	10	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
	3. Utilització de l'aquarel·la		
14	Acrílics	2	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		
	3. Utilització dels acrílics		
15	Impressió.Linoleum	8	
	1 Suports, materials i tècniques		
	2. Evolució històrica		

2 ^a	AVALUACIÓ	44	
16	Tècniques mixtes	4	
	1. Suports, materials i tècniques		
	2. Utilització de tècniques mixtes		
17	Interpretació d'obres d'art a través de la història	28	
3 ^a	AVALUACIÓ	32	
	TOTAL	120	

5. METODOLOGIA

En esta assignatura es pretindrà aconseguir que l'alumne adquireisca una idea generalitzada i una formació bàsica de les principals tècniques d'expressió gràfico-plàstiques, la seua utilització i la seua evolució a través de la història de l'art. No sols perquè obtinga un coneixement tècnic sobre les seues possibilitats materials, sinó perquè, a través d'elles, amplie la seua visió del patrimoni artístic.

El professor tractarà, no sols de transmetre uns coneixements propis de la matèria, sinó d'inculcar en l'alumne el gust per l'assignatura, l'afany de superació, el tractar que en el seu treball hi haja una evolució positiva, fruit de l'interés per l'assignatura. Per a això recorre a la motivació i als enfocaments lúdics per a facilitar a l'alumne l'adquisició de nous coneixements. Les estratègies didàctiques aniran encaminades a motivar l'alumne perquè deixe de ser un receptor passiu i ocupe el paper protagonista de la seua pròpia formació, per mitjà de l'activitat.

Es procurarà aconseguir la creativitat com a mig de combatre la rutina, buscant noves solucions discordes amb les habituals: originalitat, inventiva, imaginació.

Es facilitaran a l'alumne tot tipus d'impressions clares i pròximes com a reforç de les nostres accions didàctiques. Val més una imatge que mil paraules. L'observació de la realitat, excursions, visites i els materials audiovisuals ben utilitzats, són uns recursos de gran valor.

Els continguts han sigut classificats en tres parts:

- Tècniques d'expressió, de les quals algunes seran impartides només a nivell teòric, mentre que altres es tractaran de forma teoricopràctica, utilitzant-les i experimentant amb elles en l'aula.
- Factors que determinen l'existència del llenguatge visual: forma i composició.
- Visualització de les obres d'art a través de la història.

Les tècniques han estat ordenades, en la mesura que ha segut possible en arrelament a la seua aparició cronològica, o quan açò no era convenient, almenys buscant relacions entre elles. Es tracten simultàniament les tècniques de pintura, dibuix i impressió.

Les activitats es repartiran en les classes de la següent manera:

- Exercicis en què es practiquen les tècniques gràfico-plàstiques que estiga previst treballar a nivell pràctic. Estos treballs es realitzaran en format A4, que és la corresponent per a les proves de la PAU, i seguint els criteris indicats per a aquests: recreacions - interpretacions d'obres d'art o de fotografies que es repartiran a l'alumne, amb unes normes per a la seua realització. També es demanaran treballs, de tema lliure, amb els que s'experimentarà amb aquests tècniques.
- Visualització d'obres d'art dels principals autors a través de la història, estudiant les seues característiques principals, èpoques, estils, i de tot aquell material visual que puga resultar interessant per a l'alumne i que contribuísca a desenrotllar la seua formació artística.
- Exercicis escrits sobre els continguts impartits de tècniques treballades a nivell teòric i factors del llenguatge visual, i d'identificació de l'època i estil d'obres d'art importants. Es procurarà que aquests siguen iguals o semblants als què

se solen demanar en les proves de la PAU, seguint la seua mateixa estructura.

Els recursos didàctics que emprarà el professor són: ordinador, imatges, vídeos, llibres, làmines de les principals obres d'art, etc.

6. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT.

a) CRITERIS D'AVUACIÓ

A nivell general aquests són els criteris d'avaluació:

1. Utilitzar les tècniques i materials específics que habitualment s'empren en la comunicació artística i visual, analitzant la seua composició i observant el seu comportament sobre un suport bidimensional.

Aquest criteri permetrà comprovar si els estudiants coneixen els mitjans i recursos bàsics que poden disposar per a expressar-se artística i adequadament sobre una superfície plana. Per mitjà d'aquest criteri s'avaluarà l'estudi analític donats els materials gràfics, plàstics i visuals més comuns, els pigments i aglutinants, els seus modes d'adaptar-se als diferents suports i també la naturalesa i qualitats d'estos.

2. Aplicar un tipus de tècnica específica a la resolució gràfico-plàstic d'un tema concret, seleccionant els materials oportuns.

Per mitjà d'aquest criteri s'avaluaran els coneixements teòrics i tècnics adquirits en la pràctica artística, l'adequació dels materials a la intenció expressiva, i la destresa en la utilització de procediments, formes, color, formats i tamanys, així com de diferents materials en una mateixa obra.

3. Situar unes tècniques concretes en un context històric, identificant materials i processos amb estils i èpoques i explicant la seua evolució i influència.

S'avaluarà el coneixement sobre el tipus de material i procediments emprats en una obra, dins d'unes coordenades espai-temps, les possibles motivacions de la seua gènesi, la seua repercussió en altres àmbits i en el propi, aplicant una anàlisi objectiva i inferint a quina cultura o societat concreta correspon dita tècnica i comprovant en quines altres cultures o moments històrics es manifesta.

4. Maneig diferents materials en l'execució d'un dibuix, pintura, obra gràfica o de disseny, experimentant diferents resultats plàstics i visuals.

Per mitjà d'aquest criteri s'avaluarà la capacitat d'anàlisi, experimentació i investigació enfront d'una gamma de recursos adquirits com a mitjans d'expressió davant d'un treball concret, original o suggerit. També s'avaluarà la selecció del material convenient, resolent els possibles problemes derivats del seu comportament i la seua manipulació.

5. Planificar un projecte visual artístic, indicant des dels materials i procediments fins a la seua finalitat i organitzant les fases de la seua realització.

Amb aquest criteri s'avaluarà la capacitat per a preveure el que es necessita per a desenrotllar un projecte gràfico-plàstic i portar-lo a bon terme, anticipant-se amb la provisió sobre el tipus de material necessari i la seua utilització, d'acord amb una intenció creativa, demostrant destresa per a aplicar els coneixements adquirits a uns fins determinats.

6. Construir i organitzar el seu propi «banc de dades» basant-se en imatges i materials específics, manipulant formes i procediments en funció d'uns resultats expressius concrets.

Els estudiants hauran de saber com portar a terme un projecte artístic, amb un mínim criteri selectiu, sobre la procedència i aplicacions de les seues imatges, tractant de combinar-les amb certa estètica i estil, revelant en el seu maneig els coneixements que posseeix sobre aquests.

7. Integrar en un mateix procés diversos llenguatges visuals (gràfics, plàstics i visuals), utilitzant les possibilitats de cooperació i treball en equip que això suposa.

S'avaluarà amb Aquest criteri la capacitat de relacionar tècniques i llenguatges visuals (esquemes, dibuixos, fotografies, dissenys gràfics, pintures, etc.) sintetitzats en un muntatge amb una finalitat i en el qual puguen col·laborar distintes persones d'un

equip, especialitzant-se cada una d'elles en una comesa, a fi d'aconseguir el màxim rendiment en el treball.

8. Comparar les tècniques, reconeixent els modes de fer tradicionals al costat dels actuals, com a vies expressives de l'art i la comunicació.

Es tractarà d'avaluar amb aquest criteri l'assimilació que han realitzat els alumnes sobre el sentit de les manifestacions artístiques, segons el procediment i el material amb què han sigut tractades al llarg de la història i en l'actualitat.

b) CRITERIS DE QUALIFICASIÓ I ACTIVITATS DE REFORÇ I AMPLIACIÓ

L'avaluació es centrarà en les activitats dels alumnes. Aquestes han sigut programades atenent als objectius, continguts i criteris d'avaluació publicats en el diari oficial i la seua adaptació per aquest seminari al context escolar. Se suposa que l'alumne que realitza correctament totes les activitats ha aconseguit els objectius del curs.

S'espera dels alumnes que aspiren a l'excel·lència. D'altra banda, ningú els va a exigir que l'aconseguisquen. La professora observarà l'alumne des del punt de vista dels valors: s'esforça?, és rigorós en el seu treball?, se sent motivat?

ACTITUD

Són condicions imprescindibles per a aconseguir l'aptitud:

- Presència activa en l'aula. El límit màxim d'absències, justificades o no, és del 25%. Cada falta d'assistència no justificada comportarà una penalització en la nota de l'avaluació de dos dècimes.
- Atenció a les intervencions del professor.
- Concentració en el treball.
- Compliment de les instruccions del professor.
- Presentació d'exercicis, treballs i projectes en les dates acordades (entenent per presentat només allò que complisca amb les condicions de presentació).
- Resposta correcta als qüestionaris en un 50% del total de la prova.

Junt amb les notes obtingudes pels treballs es tindrà també en compte les resultants dels exercicis escrits realitzats periòdicament. Estos es basaran en els continguts teòrics de l'assignatura, i seguiran els mateixos criteris que els utilitzats per a redactar els exercicis teòrics dels exàmens de les proves d'accés a la universitat.

Cap a la tercera avaluació del curs es faran examens que seguiran el mateix model que els realitzats en les proves de selectiu, perquè els alumnes es familiaritzen amb aquest tipus de proves i els done temps a realitzar la part teòrica i la part pràctica en 90 minuts. Aquestes proves es envien al coordinador de TEG, Ximo Aldás, per a que els revise.

No hi ha, pròpiament parlant, continguts mínims, la qual cosa sí s'exigeix és una actitud mínima, ja s'ha dit, i una activitat mínima: realitzar totes les activitats utilitzen correctament les tècniques.

El professor animarà a tots els alumnes a plantejar qualsevol iniciativa referent a la programació de l'assignatura, al plantejament de les activitats i sobre la seua pròpia forma de treball, els sentirà i els tindrà presents en el futur de la seua activitat.

La prova de juliol consistirà en un examen que seguirà el mateix model que els realitzats en les proves del selectiu.

Per tal de que un alumne puga ser avaluat, serà requisit imprescindible la seua assistència i puntualitat a les classes durant tot el curs, presentant al professorat les faltes justificades. Cada falta d'assistència a classe sense justificar, restarà 0.25 punts de la nota d'avaluació. Tres retards es consideraran una falta d'assistència, restant per

tant 0.25 punts, de la nota d'avaluació.

També es restarà 0.25 punts de la nota de l'avaluació per cada falta de disciplina, tal com no mantindre el comportament adequat en l'aula, no respectar el material didàctic i mobiliari, no portar a classe el material necessari per realitzar les tasques encomanades etc.

Serà també imprescindible la realització de tots els treballs i controls que el professor determine, per a poder ser avaluat positivament.

La nota de final curs es ponderarà amb un 30 % corresponent a teoria (controls), un 60 % corresponent a treballs i exercicis i un 10% corresponent a l'actitud.

7.ACTIVITATS DE RECUPERACIÓ PER A L'ALUMNAT AMB L'ASSIGNATURA PENDENT. APROFUNDIMENTS I REFORÇOS PER ACONSEGUIR AQUESTA RECUPERACIÓ

Els alumnes que tinguen pendent aquesta assignatura, tenen dos vies per tal de poder recuperar-la:

- La primera es preparar-se per presentar-se a un control de tota la matèria en juny, presentant, si així ho estima el professor, una col·lecció de treballs o làmines.

El professorat d'aquest departament i dins de la seua disponibilitat horària, atendrà aquells dubtes o problemes puntuals que qualsevol alumne hi plantege.

8.-ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

Malgrat les condicions econòmiques i laborals, per al present curs 2016/17 el Departament ha acordat realitzar les següents activitats extraescolars:

- Un viatge cultural a Madrid o Barcelona
- Una visita trimestral a Valencia, per tal de visitar exposicions i museus (San Pius V, IVAM, Beneficència, Centre culturals del Carme, Escola Superior de Disseny, etc).
- Contribuir amb l'ajuntament com a tribunal dels concursos escolars.
- Realitzar el muntatge de l'exposició a final de curs a la sala dels "Porxets".
- Realitzar exposicions a la cafeteria del centre durant tot el curs.
- Formar part dels projectes del centre per a realitzar logos, cartells etc.